

Europeiska rekommendationer för bästa praxis för

Distansförhör i brottmål med vuxna parter

Under och efter covid-19-pandemin ökade användningen av distansförhör i brottmål avsevärt. Distansförhör i en rättegång innebär att man deltar i rättegången i realtid via videolänk istället för att vara fysiskt närvarande i rättssalen. Detta kan omfatta situationer där personer deltar från olika platser eller från olika rum i samma domstolsbyggnad. I dessa rekommendationer används termen **"distansförhör"** genomgående. I andra sammanhang benämns liknande metoder vanligtvis t.ex. "onlineförhandlingar", "virtuella förhandlingar" eller "förhandlingar via videolänk".

Hittills finns det begränsat med europeisk forskning om effekterna av distansförhör i rättegångar. Vissa studier undersöker skillnader i trovärdighetsbedömningar mellan förhör på plats och distansförhör, men det finns få empiriska studier om hur distansförhör påverkar kommunikationen och interaktionen mellan jurister (domare, åklagare, advokater) och parterna (tilltalade och målsäganden) samt vittnen. Digitaliseringen av domstolsförhandlingar har uppskattats ha många potentiella (främst praktiska) fördelar, men farhågor har uttryckts om hur det kan påverka kommunikationen och interaktionen i rättssalen om deltagare hörs på distans och därmed både den upplevda rättvisan i förhandlingen och den normativa kvaliteten i den processuella rättvisan. Med andra ord kan digitaliseringen inte bara påverka hur rättvist, respektfullt och legitimt parterna upplever förhandlingen, utan också i vilken utsträckning processen faktiskt uppfyller de normativa standarderna för en rättvis rättegång och rättssäkerhet, oavsett domen eller målets slutliga beslut. Se ["Bakgrundsdokument om användningen av distansförhör och](#)

[videoinspelade förhör i förundersökningar som bevis i domstol"](#) för en mer detaljerad litteraturoversikt.

I detta dokument presenteras rekommendationer för bästa praxis för distansförhör i rättegångar baserade på empirisk forskning (se bilaga 1 för en beskrivning av datainsamlingen). Rekommendationerna fokuserar särskilt på hur domstolsförhandlingar på distans påverkar bemötandet av och förhör med parter, och hur kapaciteten hos de professionella aktörerna inom rättsväsendet (domare, åklagare, advokater) för att kommunicera på distans kan stärkas.

Rekommendationerna är särskilt utformade för domstolar och domare, men är också relevanta för andra yrkesgrupper som deltar i domstolsförhandlingarna. Rekommendationerna är skrivna med tanke på domstolsförhandlingen i ett brottmål, men är också av relevans för andra förhandlingar, såsom (om)häkttningsförhandlingar. Rekommendationernas relevans, tillämplighet och genomförbarhet beror på den nationella (rättsliga) kontexten, typen och allvarlighetsgraden av målet eller förhöret, domstolsförhandlingens skede och de specifika individuella egenskaperna hos den deltagande personen på distans.

Före huvudförhandlingen

1. Bedöm lämpligheten av att delta på distans

Distansdeltagande kan anses särskilt lämpligt när deltagarna uttrycker rädsla eller inte känner sig trygga med att närvara i domstolen personligen, av säkerhetsskäl eller av praktiska skäl, såsom långa avstånd. Distansdeltagande kan därför minska onödiga förseningar eller lösa potentiella praktiska, procedurmässiga eller säkerhetsrelaterade utmaningar. Vid beslutet om lämpligheten att höra en part eller ett vittne på distans bör följande faktorer beaktas, med tanke på att praktiska fördelar alltid måste vägas mot deltagarens personliga intressen och deras förmåga att på ett meningsfullt bli hörda i en distansmiljö. I fall där förhöret inte kan genomföras på distans på ett korrekt sätt rekommenderas att processen omedelbart avbryts och övergår till ett förhör på plats.

Hantera stress, rädsla eller nervositet inför att närvara i domstolen

Deltagande på distans kan vara en lösning när en deltagare känner sig otrygg eller orolig för att närvara i domstolen personligen, till exempel på grund av rädsla för den tilltalade eller för att befinna sig i rättssalen. Att delta på distans kan hjälpa deltagarna att lämna mer korrekta och fullständiga vittnesmål genom att minska rädsla, nervositet och eventuella påtryckningar.

Hantera hotbilder och säkerhetsrisker

Distansförhör kan också övervägas i fall som innebär betydande säkerhetsrisker, till exempel när tilltalade utgör en hög säkerhetsrisk om hen släpps ur häktet före rättegången, eller när deltagare har hotats

eller riskerar att skadas om hen befinner sig fysiskt nära den tilltalade eller eventuella övriga tilltalade. Dessutom kan deltagare som har en skyddad identitet eller bor på ett skyddat boende känna sig tryggare vid deltagande på distans.

Hantera praktiska utmaningar

Distansförhör kan förhindra onödiga förseningar, minska kostnaderna och förbättra tillgången till rättvisa i fall där de geografiska avstånden är betydande (både nationellt och i gränsöverskridande fall). Distansförhör har i många fall bedömts vara genomförbara lösningar av praktiska skäl:

- Resekostnaderna skulle vara oproportionerliga i förhållande till förhörets betydelse.
- Deltagarna bor långt ifrån varandra, vilket gör samordningen svår.
- Deltagarna har familje-/vårdansvar som inte kan överlåtas till andra.
- Regelbunden närvaro på plats skulle medföra oskäliga avbrott i personens arbete.
- Att transportera tilltalade från fängelse eller häkte för att delta i förhöret i domstol kan vara resurskrävande och i sig stressande eller medföra risker för personens värdighet.

Anpassa sig till behoven hos deltagare i utsatta situationer

Deltagande på distans kan vara särskilt fördelaktigt när parterna befinner sig i utsatta situationer. Enligt direktivet om brottsoffers rättigheter (2012/29/EU) definieras sårbarhet inte som ett separat juridiskt begrepp, utan är ett funktionellt begrepp som används för att identifiera lämpliga rättsliga skydds- och stödåtgärder. Det är statens ansvar att identifiera situationer där brottsoffer är utsatta för sekundär eller upprepad viktimisering (secondary

or repeat victimisation) och, i sådana fall, se till att lämpliga skyddsåtgärder vidtas. Distansförhör kan vara ett sätt att erbjuda sådant skydd (antingen från ett separat rum i domstolsbyggnaden eller från en annan lämplig plats), till exempel för personer med funktionsnedsättning eller andra diagnoser.

2. Förberedelse inför förhör

Alla deltagare måste **få korrekt information i förväg** om hur och varifrån de ska delta och få instruktioner om hur de ska agera under det distansförhör som hålls. Advokater måste också informeras i förväg om de parter som de bistår/ företräder ska höras på distans. Innan förhöret måste det säkerställas att deltagarna har tillgång till tillförlitliga distansanslutningar av hög kvalitet och att det finns **lämpliga rutiner för deltagande på distans**, dvs. att personer som deltar på distans på lämpligt sätt visas till sitt videolänksrum, visas hur tekniken ska användas och informeras om vad de ska göra om de har tekniska problem. En lämplig praxis är att ha särskild personal vid domstolen och på platserna för distansförhöret som ansvarar för tekniken, både vid testning före och under förhöret.

Det bör tydligt anges om deltagarna **får ha någon med sig** i videolänksrummet, t.ex. en familjemedlem, vän, brottsofferstödjare eller tolk. Videolänksrummen bör ha en lämplig storlek när flera personer deltar från samma plats på distans (t.ex. tilltalade, målsägande, målsägandebiträde, brottsofferstöd, tolk). Videolänksrummen bör också vara **ljudisolerade** så att personer som står utanför inte kan höra vad som sägs och så att eventuella yttre ljud inte stör deltagarna som ansluter sig på distans eller stör förhöret.

I brottmål rekommenderas det att förhören arrangeras i särskilda rum i domstolsbyggnader eller andra officiella lokaler, i lugna och tekniskt lämpliga rum i häkten, eller på advokaters kontor eller i brottsofferstödorganisationers lokaler. Detta för att upprätthålla domstolens auktoritet, undvika eventuell påverkan eller påtryckningar

från andra personer och säkerställa att parten får lämpligt stöd för att minimera stress och undvika att stressen i samband med förhöret förknippas med hemmiljön.

Det bör finnas ett **väntrum** för deltagare på distans, både **fysiskt och virtuellt**. Ett virtuellt väntrum kan öppnas 5–10 minuter före distansdeltagandet för att förbereda parterna för deras inträde i den virtuella rättssalen. Detta väntrum kan innehålla domstolssymboler för att förstärka förhörets auktoritet och formalitet och förbereda deltagarna för rättssalens normer.

Slutligen **bör man se till att schemat planeras med tillräcklig flexibilitet** för att kunna hantera eventuella tekniska förseningar eller ta pauser vid behov.

Informera deltagarna om att de kan höras på distans

När deltagarna kontaktas om rättegången bör de informeras om möjligheten att höras på distans – när och var detta är tillämpligt enligt nationell lagstiftning – och hur de ska gå till väga om de väljer detta alternativ.

Om de parter som ska höras är målsäganden, tilltalade eller centrala vittnen i brottmål av allvarlig natur (t.ex. våld i nära relation eller grova brott) eller om det anses finnas risker för andra personer som påverkar den person som ska höras, rekommenderas det att distansförhör genomförs i domstolar eller andra professionella miljöer (t.ex. ett advokatkontor).

Experter och andra professionella, såsom poliser, samt deltagare i mindre allvarliga mål, eller där risken för yttre påverkan kan uteslutas, kan höras via videolänk från en plats som de själva väljer. De bör dock uppmanas att se till att de har en internetanslutning av hög kvalitet, en lugn miljö och fungerande bild- och ljudutrustning.

Försäkra att de som deltar på distans förstår rättegångens kontext

Se till i förväg att deltagarna förstår **sammanhanget för förhandlingen**, till exempel att de förstår att det är en domstolsförhandling som kommer att resultera i en dom. Deltagare som deltar på distans bör informeras om att de har **rätt att följa med resten av förhandlingen** om de så önskar. Det är också viktigt att fråga om de vill att deras **plats ska förbli konfidentiell**. Vissa målsägande kanske till exempel inte vill att den tilltalade ska få veta var de bor. I sådana fall bör åtgärder vidtas för att säkerställa att platsen hålls hemlig, till exempel genom att ta bort alla "platsmarkeringar på skärmen" och välja en neutral, icke identifierbar miljö för förhöret. Generiska förhandlingsrum utan synliga identifierare är ett sätt att skydda målsäganden och vittnen i känsliga fall från att deras plats avslöjas.

Se till att målsägande har tillgång till stöd tjänster – även när de hörs på distans

Målsägande måste informeras om hur de kan få tillgång till **brottsofferstöd tjänster**. I vissa rättssystem finns sådana tjänster vanligtvis tillgängliga i eller i närheten av rättsalen, men deltagare som deltar på distans kanske inte får denna information på annat sätt. Dessutom bör brottsofferstöd tjänster få information om distansdeltagare för att kunna erbjuda stöd på plats.

Förberedelser relaterade till platsen för förhöret och berörda yrkesutövare

Förberedelserna relaterade till förhørslokalerna/platserna och osäker över detta bör säkerställa att arrangemangen är både **säkra och väl samordnade**. Om både den målsägande och den tilltalade ska höras under ett distansförhör och målsäganden har meddelat att de inte vill träffa den tilltalade, måste man se till att de **inte möter varandra** i väntrum eller liknande utrymmen (i fall där den tilltalade inte sitter i häktet) och att de

inte hörs under ett distansförhör från samma utrymme. En god praxis är att tillhandahålla separata väntrum eller korridorer för deltagare som önskar delta på distans.

Personen som deltar på plats i rättsalen bör i förväg bli informerad om att ansiktet på den person som deltar på distans kan synas samtidigt på flera skärmar i rättsalen. Detta kan uppfattas som oväntat eller obehagligt, men förberedelser i förväg kan bidra till att minska stressen i situationen.

Juridiska ombud bör ta hänsyn till följande när de överväger om de ska närvara personligen eller delta på distans. I allmänhet är det fördelaktigt för parter **att fysiskt befinna sig i samma utrymme som sin advokat**. Om det finns skäl för advokaterna att vara närvarande i rättsalen medan de parter de företräder deltar på distans, måste åtgärder vidtas för att säkerställa att de kan **kommunicera konfidentiellt under hela förhöret**, till exempel i form av ett separat rum eller andra separata säkra kanaler.

Om **tolkning** behövs bör den organiseras på ett sätt som bäst stödjer tydlig och smidig kommunikation. **Tolkning via telefon har till exempel visat sig vara problematiskt** och bör helst undvikas. **Tillräckligt med tid** måste planeras för förhör med en tolk närvarande, och alla närvarande uppmanas att lämna tid för tolken att tolka. Om tolken inte är närvarande i rättsalen bör domaren aktivt kontrollera att **deltagarna talar i lämplig takt för tolkning**, eftersom detta kan vara svårare att upptäcka om tolken inte är fysiskt närvarande. Domstolar rekommenderas starkt att anlita utbildade professionella tolkar – helst specialiserade och erfarna inom domstolstolkning – med tanke på de ytterligare komplexiteter som distanskommunikation medför.

Slutligen måste den personal som ska **ansvara för de tekniska frågorna** (oavsett om det är en utsedd digitalt ansvarig, en sekreterare, en rättsnotarie eller domaren själv, beroende på utrustning och utbildning) utses före rättegången.

Checklist: Förberedelser inför förhöret

Kontakta deltagarna i förväg för att

- ☑ informera om förhöret och, när så är lämpligt, bekräfta hur de önskar delta (på plats/på distans).
- ☑ identifiera eventuella särskilda behov (för alla deltagare).
- ☑ säkerställa att deltagarna har tillgång till en säker och lämplig plats med tillförlitlig teknik.

När personer som inte är yrkesverksamma i rättsväsendet ska delta i större förhandlingar, bör dessa i första hand organiseras från:

- ☑ Domstolar eller andra officiella lokaler.
- ☑ Säkra och lugna rum i häkten.
- ☑ Advokatkontor eller lokaler för brottsofferstöd om tillgång till höghastighetsinternet finns.

Utse en person som ansvarar för att upprätta och hantera distansanslutningarna:

- ☑ Detta bör helst inte vara den ordförande.
- ☑ Se till att testa distansanslutningarna i förväg!
- ☑ Se till att förhandlingen planeras så att tidsplanen är flexibel.
- ☑ Kontrollera om deltagare som deltar på distans vill hålla sin plats hemlig.
- ☑ Vidta försiktighetsåtgärder: ta bort "platsmarkeringar på skärmen", använd neutrala bakgrunder eller platser.
- ☑ Se till att utrop från högtalare i domstolsbyggnaden inte avslöjar deltagarnas plats.
- ☑ Informera deltagare på distans om deras rätt att följa resten av förhandlingen (när det är möjligt).

Skydda målsägandes rättigheter:

- ☑ Se till att målsägande som deltar på distans informeras om tillgången till brottsofferstöd.
- ☑ Se till att deltagare som önskar delta på distans inte tvingas delta från samma plats.
- ☑ Se till att målsägande och den tilltalade inte möts i väntrum eller liknande utrymmen om någon av dem önskar delta på distans från samma lokaler.

För beaktande av de juridiska ombuden vid distansförhör:

- ☑ Se till att alla ombud underrättas i förväg och kan fatta ett välgrundat beslut om de ska delta personligen eller på distans.
- ☑ Om ombud och parter inte deltar i rättegången från samma plats måste det finnas en plan för att de ska kunna samtala konfidentiellt.

Ombesörja tolkning för att möjliggöra effektiv kommunikation:

- ☑ Välj den metod (på plats eller på distans) som bäst möjliggör tydlig förståelse mellan alla deltagare.
- ☑ Undvik telefontolkning om möjligt.
- ☑ Använd utbildade och erfarna domstolstolkare om möjligt.

3. I domstolen: Aktiv och inkluderande hantering av distansförhör

Domstolen bör aktivt hantera deltagande på distans för att främja känslan av rättvis behandling genom att säkerställa tydlig kommunikation och kontinuerligt engagemang under hela förhandlingen. Konkret bör detta göras genom **tydliga presentationer, strukturerade talarrangemang och kontroll av tekniska aspekter** såsom mikrofonavstängning och kameravyer för att förbättra interaktionen och omedelbarheten. Att tysta deltagares mikrofoner bör behandlas som likvärdigt med att begränsa yttranderätten i den fysiska rättssalen och endast användas på den grunden. Deltagarna bör alltid informeras i förväg om att denna åtgärd kan komma att tillämpas.

Vid förhandlingens början/när distansuppkopplingen öppnas

Om möjligt bör distansuppkopplingen **öppnas strax innan** förhandlingen / förhöret formellt inleds för att kontrollera anslutningen och för att domstolspersonalen ska kunna hälsa kort på deltagaren. Kontrollera deltagarnas identitet som om de vore fysiskt närvarande vid förhandlingen. Distansdeltagarna bör ges tid att aklimatisera sig i den virtuella rättssalen, med tanke på att det känns mer abruptt att delta på distans än på plats.

Kontrollera att deltagaren på distans kan **se och höra** ordentligt. Se till att alla deltagare i rättssalen tydligt kan se och höra distansdeltagaren och be om justeringar av kameran eller ljudet vid behov. Se även till att alla dokument, bevismaterial, bilder, video och ljud som används under förhandlingen är tillgängliga för deltagare på distans, som bör ha samma möjligheter att ta del av media som de som är fysiskt närvarande i domstolen. Mer specifikt bör deltagare på distans ha möjlighet att se **skriftliga bevis** som hänvisas till under

förhandlingen på ett sätt som inte stör kommunikationen (till exempel genom att använda en andra skärm för att visa dokument).

När förhöret inleds bör domaren **välkomna personen som deltar på distans, presentera de som är närvarande i rättssalen och förklara hur förhandlingen kommer att fortlöpa**. Detta är särskilt viktigt för deltagare som är ensamma eller saknar juridiskt ombud på platsen där de deltar på distans. Påminn deltagare som deltar på distans om att det kan finnas personer närvarande på åhörarläktaren. Om möjligt, **svep kameran över hela rättssalen** för att säkerställa att deltagaren har samma förståelse för situationen som de som är närvarande i rättssalen.

Instruktioner till deltagaren på distans

Instruktionerna till deltagaren på distans beror på deltagarens roll och lämplig nationell lagstiftning och bör anpassas därefter. Generellt rekommenderas att domaren **tydligt informerar deltagarna om de särskilda funktionerna i distanskommunikation och betonar att ett distansförhör är en formell rättslig förhandling**. Domstolarna rekommenderas att **aktivt kontrollera om det finns tredje personer närvarande** på distansplatsen.

Deltagarna bör också informeras om att de vid behov kan **begära en paus** och att de kan uppmärksamma domaren om eventuella problem, till exempel problem med att höra eller se andra deltagare i rättssalen. Ange också hur de **ska begära ordet** (t.ex. genom att räcka upp handen).

Före förhandlingen: Teknisk checklista

- ✓ Har anslutningen testats för att säkerställa korrekt ljud, bild, belysning, kameravinkel och anslutningsstabilitet?
- ✓ Kan alla se och höra alla deltagare och eventuella (andra) bevis?
- ✓ Har man kommit överens om hur de tekniska aspekterna ska hanteras och av vem (t.ex. öppna och stänga anslutningar, justera kameran, vem som har ansvaret för att övervaka eventuella bildfrysningar och att anslutningen förblir oavbruten)?
- ✓ Finns det en reservplan/teknisk support/instruktioner för den personen som deltar på distans om anslutningen inte funkar tillräckligt väl eller avbryts (t.ex. en telefonlinje eller alternativ onlineplattform)?

Förbättra interaktionen och kommunikationen i domstolsförhandlingar på distans

Domstolen bör **aktivt främja tydlig och inkluderande interaktion** för att säkerställa effektiv kommunikation i distansförhör och aktivt övervaka både rättssalen och distansuppkopplingen för tecken på förvirring eller trötthet och avbryta förhandlingen om ljud- eller videokvaliteten försämras. I början av förhandlingen bör alla deltagare **påminnas om att tala lugnt och tydligt i mikrofonen**.

Alla **advokater, biträden, åklagare och domare** bör **uppmannas att presentera sig innan de talar och att hålla ögonkontakt med kameran** när de talar till någon via videolänk. Även om det är naturligt att titta på skärmen när man lyssnar på andra ska man helst titta direkt in i kameran när man talar eller framför viktiga punkter, eftersom direkt ögonkontakt hjälper till att förmedla engagemang och kommunicerar uppmärksamhet och närvaro.

Det är viktigt att **ha tålmod**, eftersom problem med anslutningen eller ljudet ibland gör det nödvändigt att upprepa sig eller förtydliga det man sagt. När man deltar

på distans bör man vara uppmärksam på **hur man framstår på skärmen för att säkerställa ett professionellt utseende**, och på **om ljudet är aktivt** för att förhindra att oavsiktliga kommentarer hörs i rättssalen. När både en part och hans advokat deltar på distans bör man se till att de syns samtidigt på skärmen.

När domaren vänder sig till deltagare på distans bör hen **vända sig mot kameran och upprätthålla regelbunden ögonkontakt för att främja engagemang**. Ordet bör **fördelas tydligt**, så att de som deltar på distans har lika möjligheter att bidra till samtalet. Den som ställer frågor bör **låta en kort paus passera** efter att en deltagare verkar ha talat klart innan de går vidare eller svarar. Detta bidrar till att säkerställa att deltagaren har haft full möjlighet att uttrycka sig och att deras vittnesmål inte har avbrutits på grund av ljudfördröjning, anslutningsproblem eller tvekan orsakad av det distansbaserade formatet. Domarna måste se till att deltagarna på distans förstår vad som händer i alla skeden.

Eftersom **icke-verbala signaler är mindre synliga på distans** bör **muntlig återkoppling** användas i stället för att

enbart förlita sig på ansiktsuttryck eller gester. Domarna måste ha i åtanke att deras visuella signaler kanske inte syns eller kan förvrängas, och det gäller även för andra deltagare. Dessutom bör domarna också **beskriva** andra viktiga **icke-synliga och icke-verbala delar** av förhandlingen för distansdeltagarna.

Det är också viktigt att **den aktuella talaren** är synlig för dem som är anslutna på distans. Det finns tekniska funktioner som gör detta enkelt, till exempel genom att domaren, sekreteraren eller en utsedd teknisk supportperson har förinstallerade kameravinklar ("åklagare", "försvar" osv.) och aktivt riktar kameran mot talaren.

Allt olämpligt beteende eller störningar
– vare sig det sker i rättssalen eller på distans – bör hanteras omedelbart och konsekvent, och **endast en person bör tala åt gången** för att förhandlingen ska hållas

tydlig. Om en parts ljud stängs av på grund av störande beteende måste man se till att dennes juridiska ombud fortfarande kan följa förhandlingen fullt ut och att deltagarens rättigheter skyddas, även när deltagaren befinner sig på samma plats på distans som sitt ombud.

I enlighet med nationell lagstiftning bör deltagare på distans påminnas om att **videoinspelning, fotografering eller publicering av någon del av förhandlingen kan vara förbjudet** och leda till rättsliga påföljder, och att tillstånd från domstolen måste inhämtas. De bör också informeras om att telefoner eller andra kommunikationsenheter inte får användas under förhandlingen om inte domstolen uttryckligen har givit tillstånd.

Deltagarna på distans bör bemötas med respekt, även när det gäller deras tidsfördelning. Domstolarna bör sträva efter att hålla sig till den angivna tidsplanen eller informera deltagarna på distans om eventuella förseningar som rör deras deltagande.

Domstolarna bör behandla deltagare på distans och deltagare som är närvarande på samma sätt. Domare och domstolspersonal måste se till att de som deltar på distans inkluderas i samtalet och att det som händer i rättssalen förklaras tydligt för dem.

Fortsätt inte "till varje pris". Det är domstolens ansvar att se till att rättegången är säker och rättvis för alla, även för deltagare på distans. Om det finns tekniska problem som stör kommunikationens kvalitet eller om det visar sig att deltagaren befinner sig i en situation som väcker oro för deras säkerhet eller möjlighet att fokusera på förhandlingen (t.ex. om deltagaren har andra personer i sin närhet som domstolen inte kan identifiera eller om de kör bil eller talar från en buss), **bör förhandlingen avbrytas och planeras om** så att säkerheten och den tekniska funktionen kan säkerställas.

Checklista för deltagande på distans i domstol

- ✓ Presentera dig innan du talar och beskriv din roll på ett enkelt och lättbegripligt sätt.
- ✓ Se till att deltagarna på distans förstår att de hörs inom ramen för den formella domstolsförhandlingen.
- ✓ Kontrollera vilka personer som är närvarande i rummet på distans.
- ✓ Informera deltagarna på distans om hur de kan begära en paus om det behövs.
- ✓ Håll ögonkontakt med kameran (inte bara skärmen) när du talar till någon.
- ✓ Ha tålamod. Du kan behöva upprepa dig eller ha svårt att förstå den andra personen om anslutningen eller ljudkvaliteten är dålig eller om det förekommer fördröjningar.
- ✓ Använd muntlig återkoppling snarare än visuella tecken för att kommunicera.
- ✓ Var medveten om mikrofonens placering. Påminn distansdeltagarna om att tala tydligt i mikrofonen och vänta lite längre än vanligt innan de svarar för att undvika att tala i mun på varandra.
- ✓ Deltagarna bör rikta kameran så att deras ansikte/överkropp syns.
- ✓ När du deltar via videolänk, var medveten om när mikrofonen är på för att undvika att domstolen hör kommentarer av misstag.
- ✓ När deltagaren och dennes ombud deltar via videolänk, försök att se till att båda är synliga på skärmen.
- ✓ Om det uppstår störningar i kommunikationen, fortsätt inte "till varje pris" utan skjut upp förhandlingen.
- ✓ När förhandlingen är slut, informera deltagarna på distans om att förhandlingen är över, förklara nästa steg och tacka dem för deras medverkan.

4. Avslutande av domstolsförhandlingen

När ett distansförhör avslutas bör domstolarna se till att alla deltagare **tydligt förstår de följande stegen i förhandlingen**, inklusive hur och när de kommer att få domen eller ytterligare instruktioner. Deltagarna bör informeras om vem de ska kontakta om de har följdfrågor om förhandlingen eller rättegången.

När förhandlingen avslutas bör domstolen **informera deltagarna på distans om att rättegången närmar sig sitt slut**, sammanfatta vad som har hänt och förklara nästa steg samt tacka dem för deras deltagande. Deltagare som deltar

på distans bör där så är lämpligt erbjudas ersättning för förlorad inkomst eller resekostnader.

Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt målsägande och andra utsatta deltagare, som bör påminnas om tillgängliga stödtjänster och vid behov få kontaktuppgifter. Om förhandlingen har varit känslomässigt påfrestande för deltagaren är det lämpligt att erbjuda en kort möjlighet till efterdiskussion – till exempel med deras ombud – eller att hänvisa dem till lämplig eftervård eller stödresurser.

Slutligen bör domstolen förklara att förhandlingen **nu är avslutad och att anslutningen kommer att brytas**.

Bilaga 1: Insamling av uppgifter i samband med framtagningen av rekommendationerna

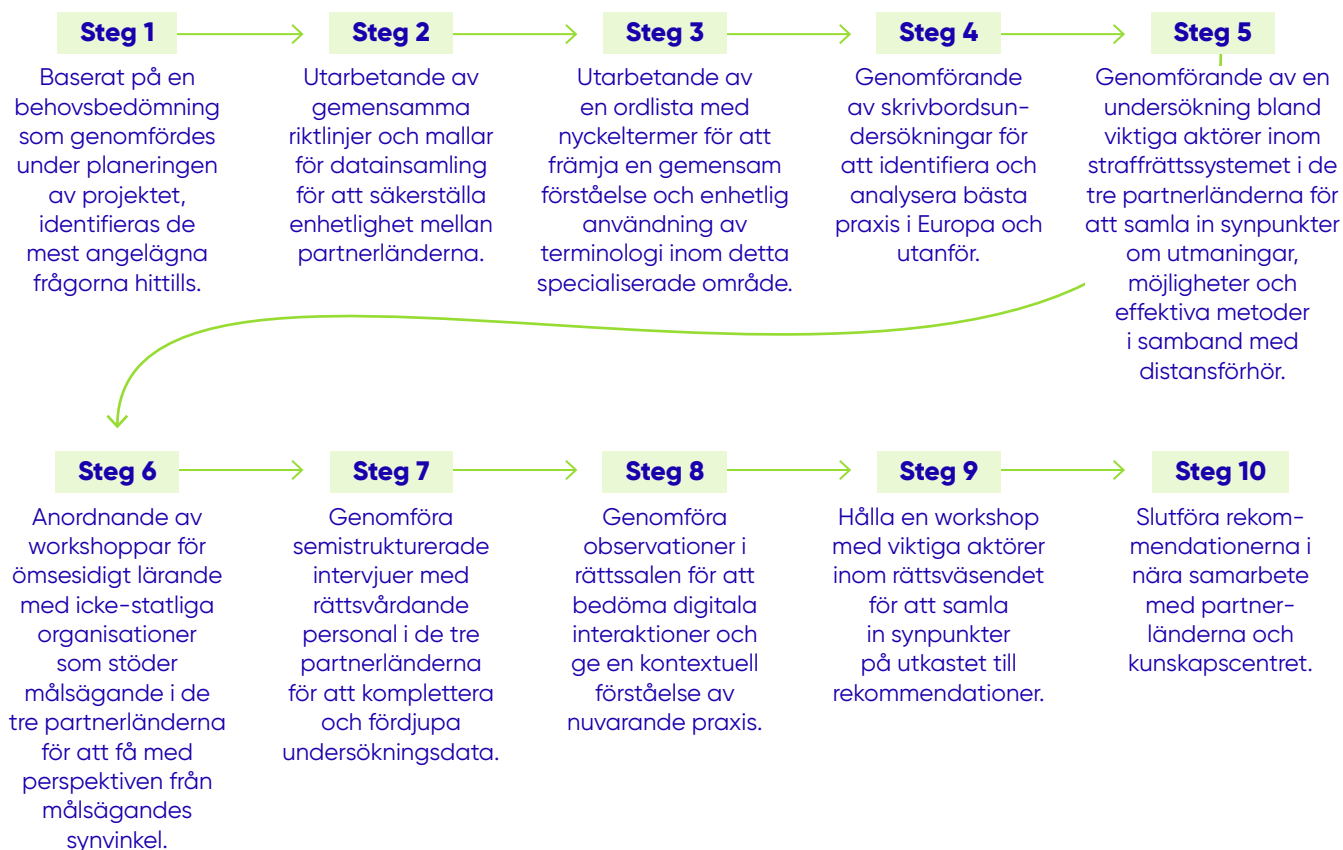
E-ViVi-projektet bygger på en rättighetsbaserad och offercentrerad strategi i kombination med ett starkt engagemang för evidensbaserade metoder som återspeglar de praktiska behoven hos rättsväsendet. Detta tillvägagångssätt valdes för att säkerställa att alla deltagares (målsägande, tilltalade och vittnen) rättigheter respekteras under hela rättsprocessen.

På grund av den nuvarande bristen på systematiskt insamlad information om de praktiska erfarenheterna av digitaliserad rättvisa från jurister som arbetar med straffrätt genomförde projektet en

omfattande datainsamling med hjälp av flera metoder. Syftet med datainsamlingen var att utveckla en grundlig förståelse för hur digital teknik påverkar interaktionen i rättssalen, att identifiera potentiella fallgropar och möjligheter samt att lyfta fram lovande metoder i syfte att utarbeta rekommendationer som samtidigt är förankrade i praktiken.

För att säkerställa att olika perspektiv representerades samlades information in från jurister (domare, åklagare och advokater) som arbetar i Nederländerna, Finland och Sverige mellan maj och december 2025. Icke-statliga organisationer som arbetar med både målsägande och tilltalade ingick också i urvalet. Ett internationellt kunskapscenter, E-ViVi Knowledge Hub, bestående av internationella experter på området deltog också i uppgiftsinsamlingen och kommenterade utkastet till rekommendationer.

Skapandet av en gemensam kunskapsbas och utarbetandet av rekommendationerna har omfattat följande uppgiftsinsamlingssteg:

Information om respondenter:

- Enkät: Tilburg, Nederländer (N = 50), Finland (N = 89), och Sverige (N = 128), vilket sammanlagt ger 267 svar.
- Intervjuer: Finland 16, Sverige (8) och Nederländerna 11.
- Observationer i rättssalen: Finland (6), Sverige (12) och Nederländerna (5).
- Icke-statliga organisationer/organisationer som erbjuder

stöd till målsägande: Finland Settlementti Tampere, Vuolle Settlementti, Finlands Flyktinghjälp rf, Flyktingrådgivningen rf, Amnesty Finland, Brottsofferjouren. Sverige: Brottsofferjouren från olika regionala kontor, framför allt södra Stockholm, Umeå och Stockholm-Gotland. Nederländerna: synpunkter från olika målsägandebiträden och en nederländsk brottsofferstödande tjänst.

Tack

Rekommendationerna i detta policydokument har utarbetats med värdefulla bidrag från experter i projektets sakkunnigorgan (Knowledge Hub), biträdande professor *Tuula-Riitta Välikoski*, Domstolsverket i Finland, Sveriges advokatsamfund och Nederländernas register över domstolsexperter, ett flertal jurister från partnerländerna Finland, Sverige och Nederländerna samt brottsofferorganisationer. Deras erfarenheter och synpunkter har varit avgörande för utformningen av de föreslagna rekommendationerna. De åsikter som uttrycks här återspeglar inte nödvändigtvis bidragsgivarnas åsikter.

Rekommendationerna har utarbetats som en del av projektet "Enhancing Videorecorded Interviews and Virtual Hearings in Europe" (Förbättring av videoinspelade förhör och distansförhör i Europa; E-ViVi). Projektet samfinansieras av Europeiska unionen. De åsikter och uppfattningar som uttrycks är endast författarnas och återspeglar inte nödvändigtvis Europeiska unionens eller JUST-programmets åsikter. Varken Europeiska unionen eller den beviljande myndigheten kan hållas ansvariga för dem.

Bidragsavtalsnummer 101160576. Detta dokument (D10) har utarbetats av *Anni Lietonen, Julia Korkman, Lisa Flower, Dorris de Vocht, Shawna Von Blixen-Finecke* och *Laura Ervo*. Projektets aktiviteter har också stöttats av *Regina den Otter, Tove Gustavsson, Vera van Geel, Sofie Relander, Annette Bäckström, Carolina Bäckström, and Jenna Kenttälä*.

Datum: 2026-02-28.

